

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (*)

31 MARS 1999

PROPOSITION DE LOI

modifiant l'article 574, 1°,
du Code judiciaire

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR
M. Thierry GIET

(1) Composition de la commission :
Président : M. Verwilghen (M.)

A. — Titulaires

C.V.P.	MM. Vandeurzen, Van Overberghe, Verherstraeten, Willems.
P.S.	MM. Borin, Giet, Moureaux.
V.L.D.	MM. Dewael, Van Belle, Verwilghen.
S.P.	MM. Landuyt, Vandenbossche.
P.R.L.-	MM. Barzin, Duquesne.
F.D.F.	
P.S.C.	M. du Bus de Warnaffe,
V.B.	M. Laeremans.
Agalev/ M. Lozie	
Ecolo	

B. — Suppléants

Mme Creyf, Mme D'Hondt, MM. Didden, Leterme, Mme Verhoeven.
MM. Biefnot, Dallons, Eerdekkens, Minne.
MM. Chevalier, De Croo, van den Abeelen, Versnick.
MM. Delathouwer, Vande Lanotte, Van der Maelen.
Mme Herzet, MM. Maingain, Simonet.
MM. Beaufays, Gehlen.
MM. Annemans, De Man.
Mme Nys, Mme Schüttringer.

C. — Membre sans voix délibérative

V.U. M. Bourgeois.

Voir:

- 939 - 96 / 97:

— N° 1: Proposition de loi de M. Willems.

— N° 2 en 3 : Amendements.

Voir aussi :

— N° 5 : Texte adopté par la commission.

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (*)

31 MAART 1999

WETSVOORSTEL

tot wijziging van artikel 574, 1°,
van het Gerechtelijk Wetboek

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER Thierry GIET

(1) Samenstelling van de commissie :
Voorzitter : de heer Verwilghen (M.)

A. — Vaste leden

C.V.P.	HH. Vandeurzen, Van Overberghe, Verherstraeten, Willems.
P.S.	HH. Borin, Giet, Moureaux.
V.L.D.	HH. Dewael, Van Belle, Verwilghen.
S.P.	HH. Landuyt, Vandenbossche.
P.R.L.-	HH. Barzin, Duquesne.
F.D.F.	
P.S.C.	H. du Bus de Warnaffe,
V.B.	H. Laeremans.
Agalev/ H. Lozie	
Ecolo	

B. — Plaatsvervangers

Mevr. Creyf, Mevr. D'Hondt, HH. Didden, Leterme, Mevr. Verhoeven.
HH. Biefnot, Dallons, Eerdekkens, Minne.
HH. Chevalier, De Croo, van den Abeelen, Versnick.
HH. Delathouwer, Vande Lanotte, Van der Maelen.
Mevr. Herzet, HH. Maingain, Simonet.
HH. Beaufays, Gehlen.
HH. Annemans, De Man.
Mevr. Nys, Mevr. Schüttringer.

C. — Niet-stemgerechtigd lid

V.U. H. Bourgeois.

Zie:

- 1053 - 96 / 97:

— N° 1: Wetsvoorstel van de heer Willems.

— N° 2 en 3 : Amendementen.

Zie ook :

— N° 5 : Tekst aangenomen door de commissie.

(*) Cinquième session de la 49ème législature

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné cette proposition de loi au cours de sa réunion du 31 mars 1999, après avoir pris connaissance de l'avis de la sous-commission, avis qui est joint en annexe au présent rapport.

*
* * *

M. Willems commente la proposition de loi (voir l'exposé introductif qu'il a fait au cours de la discussion en sous-commission).

M. Willems précise qu'un consensus s'est dégagé sur une nouvelle version de l'article 574, 1°, du Code judiciaire, version qui fait l'objet de l'amendement n° 3 (Doc. n° 939/3) et a été élaborée en accord avec le gouvernement et conformément aux avis de différents praticiens du droit et du ministère de la Justice, recueillis par le gouvernement.

L'intervenant présente par ailleurs un *amendement* (n° 4 - Doc. n° 939/3) tendant à adapter la disposition de l'article 628, 13°, du Code judiciaire relative à la compétence territoriale en fonction du nouvel article 574, 1°.

Le représentant du ministre marque son accord sur les amendements n°s 3 et 4, qui découlent des avis précités.

*
* * *

Les amendements n° 1 de *M. Willems* (Doc. n° 939/2) et n° 2 du même auteur (Doc. n° 939/3), présentés au cours de la discussion au sein de la sous-commission, sont retirés.

Les amendements n° 3 de *M. Willems*, visant à remplacer l'article 2, et n° 4 du même auteur, visant à ajouter un article 4 (nouveau), sont adoptés à l'unanimité.

Eu égard aux modifications apportées à la proposition de loi, son intitulé est remplacé par l'intitulé suivant: «Proposition de loi modifiant les articles 574, 1°, et 628, 13°, du Code judiciaire».

La proposition de loi, telle qu'elle a été modifiée, est adoptée à l'unanimité.

Le rapporteur,

Th. GIET

Le président,

M. VERWILGHEN

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergadering van 31 maart 1999, nadat de commissie kennis had genomen van het advies van de subcommissie, dat gaat als bijlage bij dit verslag.

*
* * *

De heer Willems licht het wetsvoorstel toe (zie de inleidende uiteenzetting tijdens de besprekking in de subcommissie).

De heer Willems preciseert dat in overleg met de regering en overeenkomstig de door de regering ingewonnen adviezen van diverse praktijkjuristen en van de administratie van het ministerie van Justitie eensgezindheid werd bereikt over een nieuwe tekst voor artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek, vervat in amendement nr. 3 (Stuk nr. 939/3).

De spreker heeft tevens een amendement nr. 4 ingediend (Stuk nr. 939/3) dat ertoe strekt de bepaling van artikel 628, 13°, van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de territoriale bevoegdheid aan te passen aan het nieuwe artikel 574, 1°.

De vertegenwoordiger van de minister verklaart het eens te zijn met de amendementen nrs. 3 en 4, die voortvloeien uit de reeds vermelde adviezen.

*
* * *

De amendementen nrs. 1 van de heer Willems (Stuk nr. 939/2) en 2 van hetzelfde lid (Stuk nr. 939/3), ingediend tijdens de besprekking in de subcommissie, worden ingetrokken.

De amendementen nrs. 3 van de heer Willems, ter vervanging van artikel 2, en 4 van hetzelfde lid, tot invoeging van een nieuw artikel 4, worden eenparig aangenomen.

Overeenkomstig de in het wetsvoorstel aangebrachte wijzigingen wordt het opschrift ervan gewijzigd als volgt: «Wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 574, 1°, en 628, 13°, van het Gerechtelijk Wetboek».

Het wetsvoorstel, zoals gewijzigd, wordt eenparig aangenomen.

De rapporteur,

Th. GIET

De voorzitter,

M. VERWILGHEN

ANNEXE**RAPPORT**

FAIT AU NOM DE LA SOUS-COMMISSION DE
LA COMMISSION DE LA JUSTICE

PAR
M. Thierry GIET

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre sous-commission a examiné cette proposition de loi au cours de ses réunions des 7 mai et 17 décembre 1998 et des 11 février et 4 mars 1999.

**I.— EXPOSÉ INTRODUCTIF DE
M. WILLEMS, L'AUTEUR DE
LA PROPOSITION DE LOI**

La proposition de loi à l'examen vise en premier lieu à apporter une solution à un problème de compétence qui se pose assez fréquemment aux tribunaux de commerce. Lorsqu'une action en responsabilité n'est pas uniquement fondée sur un article des lois coordonnées sur les sociétés commerciales (voir notamment les articles relatifs à la responsabilité des fondateurs et des administrateurs), mais, par exemple, aussi sur l'article 1382 du Code civil, certains tribunaux de commerce se voient contraints de renvoyer l'affaire devant le tribunal de première instance. Des affaires qui relèvent manifestement du droit des sociétés aboutissent de ce fait devant un tribunal qui n'est spécialisé ni dans le droit des sociétés ni dans le fonctionnement de ces dernières. Compte tenu des délais dans lesquels les tribunaux de première instance statuent actuellement, ce renvoi occasionne aussi souvent des retards.

Il est dès lors proposé d'adapter l'article 574, 1°, du Code judiciaire de manière à ce que le tribunal de commerce puisse également connaître des litiges pour raison d'une société de commerce, qu'il s'agisse de litiges entre curateurs et administrateurs et administrateurs ou gérants ou de litiges entre tiers et administrateurs ou gérants.

L'intervenant estime qu'il est souhaitable que toutes les actions relatives à des matières relevant du droit des sociétés soient traitées autant que possible par un tribunal spécialisé, c'est-à-dire par le tribunal de commerce.

BIJLAGE**VERSLAG**

NAMENS DE SUBCOMMISSIE
VAN DE COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **Thierry GIET**

DAMES EN HEREN,

Uw subcommissie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergaderingen van 7 mei en 17 december 1998, 11 februari en 4 maart 1999.

**I. — INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR
DE HEER WILLEMS, INDIENER VAN
HET WETSVOORSTEL**

Het wetsvoorstel wil in de eerste plaats een oplossing bieden voor een bevoegdheidsprobleem dat meer dan eens rijst voor de rechtbanken van koophandel. Wanneer een aansprakelijkheidsvordering niet enkel wordt gegrond op een artikel van de vennootschappenwet (zie inzonderheid de artikelen betreffende de oprichters- en bestuurdersaansprakelijkheid), maar bijvoorbeeld ook op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, zien sommige rechtbanken van koophandel zich genoodzaakt de zaak te verwijzen naar de rechtbank van eerste aanleg. Daardoor komen zaken die typisch vennootschapsrechtelijk zijn voor een rechtbank die niet in het vennootschapsrecht en het functioneren van vennootschappen gespecialiseerd is. Gelet op de termijnen waarbinnen de rechtbanken van eerste aanleg thans uitspraak doen, ontstaat door die verwijzing vaak ook vertraging.

Daarom wordt voorgesteld artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek aan te passen in die zin dat de rechtbank van koophandel ook kennis zou nemen van geschillen ter zake van een handelsvennootschap tussen curatoren en bestuurders of zaakvoerders, en tussen derden en bestuurders of zaakvoerders.

De spreker acht het wenselijk dat alle vorderingen in de vennootschapssfeer zoveel mogelijk zouden worden behandeld door de gespecialiseerde rechtbank, zijnde de rechtbank van koophandel.

II. — DISCUSSION

Le représentant du ministre fait observer qu'il peut sans nul doute être souscrit à l'objectif de la proposition de loi tel qu'il est défini ci-dessus par son auteur. Il pourrait être utile d'apporter une modification au Code judiciaire afin de préciser les compétences du tribunal de commerce.

Il conviendrait cependant d'examiner le texte de manière plus approfondie, en vue de le conformer à cet objectif et de se pencher en particulier sur l'adjonction des contestations pour raison d'une société de commerce entre «tiers et administrateurs ou gérants», qui est proposée à l'article 574, 1°, du Code judiciaire. On pourrait croire, de prime abord, que cette adjonction étend considérablement le champ d'application de cet article. Les développements de la proposition de loi (Doc. n°939/1, p. 3) précisent d'ailleurs que l'auteur estime que dans les contestations dans lesquelles des sociétés commerciales sont parties, le tribunal de commerce est la juridiction qui est le plus à même d'apprécier les demandes, quel que soit leur fondement juridique et quelle que soit la qualité de ceux qui ont fait la demande ou au nom de qui elle a été faite.

Aussi le représentant du ministre propose-t-il de demander l'avis de divers praticiens du droit sur ce texte.

Enfin, il fait observer que la notion d'«administrateurs», qui est actuellement utilisée à l'article 574, 1°, est censée recouvrir également les gérants.

L'auteur de la proposition de loi répond, en ce qui concerne le terme «tiers», que ce terme est également utilisé à l'article 62, alinéa 2, des lois sur les sociétés commerciales. Il s'agit donc uniquement de faire juger les responsabilités d'un même type par le tribunal spécialisé dans cette matière.

Un membre émet, à titre personnel, une réserve concernant cette proposition de loi.

Il estime que le jugement des contestations par les tribunaux de commerce comporte un risque de subjectivité, étant donné que les juges consulaires, qui sont eux-mêmes commerçants, seraient, le cas échéant, amenés à se prononcer sur le cas d'un autre commerçant qui, en cette qualité, peut s'avérer être un concurrent. Le même raisonnement s'applique, selon lui, en ce qui concerne le curateur. Un tribunal de commerce peut-il statuer avec l'objectivité nécessaire sur la responsabilité d'un curateur, compte tenu du fait que ces mêmes curateurs et juges-commissaires, membres de ce tribunal, collaborent étroitement dans le cadre des faillites? Y a-t-il entre eux la distance qui est de rigueur?

II. — BESPREKING

De vertegenwoordiger van de minister merkt op dat de doelstelling zoals hierboven verwoord door de indiener van het wetsvoorstel zeker kan worden onderschreven. Een wijziging van het Gerechtelijk Wetboek kan nuttig zijn om de bevoegdheden van de rechtbank van koophandel te preciseren.

De tekst zou evenwel nader moeten worden bestudeerd om te komen tot een versie die aan die doelstelling beantwoordt. Vooral de toevoeging van de geschillen ter zake van een handelsvennootschap «tussen derden en bestuurders of zaakvoerders» die wordt voorgesteld in artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek, moet nader worden onderzocht. Op het eerste gezicht zou men kunnen denken dat het toepassingsgebied van artikel 574, 1°, daardoor wel zeer ruim wordt. In de toelichting bij het wetsvoorstel (Stuk nr. 939/1, blz. 3) staat trouwens te lezen dat de indiener van oordeel is dat inzake geschillen waarbij handelsvennootschappen zijn betrokken, de rechtbank van koophandel de meest aangewezen rechtbank is om de vorderingen te beoordelen, wat ook de rechtsgrond ervan is of wat ook de hoedanigheid is van degene die de vordering instelt of namens wie zij wordt ingesteld.

De vertegenwoordiger van de minister stelt daarom voor over deze tekst adviezen in te winnen van een aantal praktijkjuristen.

Hij wijst er ten slotte op dat de term «beheerders» die nu in artikel 574, 1°, wordt gebruikt, geacht wordt ook de zaakvoerders te omvatten.

De indiener van het wetsvoorstel antwoordt wat de term «derden» betreft, dat die ook in artikel 62, tweede lid, van de vennootschappewet wordt gebruikt. Het gaat er dus enkel om een zelfde type aansprakelijkheden te laten beoordelen door de daarin gespecialiseerde rechtbank.

Een lid wenst ten aanzien van dit wetsvoorstel een persoonlijk voorbehoud te maken.

Hij meent dat de beoordeling door de rechtbanken van koophandel een risico van subjectiviteit inhoudt, aangezien rechters in handelszaken, die zelf handelaar zijn, mee zouden oordelen over, in voorkomend geval, een andere handelaar, die in die hoedanigheid een concurrent kan zijn. Dezelfde redenering geldt zijns inziens ten aanzien van de curator. Kan een rechtbank van koophandel met de nodige objectiviteit oordelen over de aansprakelijkheid van een curator, rekening houdend met het feit dat diezelfde curatoren en rechters-commissarissen, leden van die rechtbank, in het kader van faillissementen nauw met elkaar samenwerken? Bestaat tussen hen de nodige afstand?

Le représentant du ministre estime que cette argumentation déborde le cadre de la proposition de loi et suppose un débat de fond concernant la composition de ces tribunaux.

Ce n'est d'ailleurs pas tant la qualité de curateur ou d'administrateur/gérant en tant que telle qui rendrait le tribunal de commerce compétent que le fait qu'il s'agit d'une contestation pour raison d'une société de commerce.

Enfin, il ne faut pas donner une vision erronée des rapports existant entre les curateurs et les juges-commissaires. Les juges-commissaires contrôlent la manière dont la faillite est administrée.

A ce propos, *l'auteur de la proposition de loi* souligne l'importance que revêt l'expertise des tribunaux de commerce pour apprécier, par exemple, dans le cadre de l'article 35, 6°, de la loi sur les sociétés commerciales, si le capital social était, lors de la constitution, manifestement insuffisant pour assurer l'exercice normal de l'activité projetée pendant une période de deux ans au moins.

Un membre propose de profiter de la modification législative à l'examen pour mentionner également expressément les contestations entre la société et les administrateurs. La disposition proposée est d'ores et déjà interprétée de manière à y englober ces contestations.

*
* * *

Lors de la réunion du 17 décembre 1998, *le représentant du ministre* donne connaissance de la note publiée ci-après, qui émane de l'administration du ministère de la Justice et qui résume également les avis demandés par le ministre.

«1. Motivation et contenu de la proposition de loi

L'auteur de la proposition de loi estime qu'il règne une grande incertitude concernant la compétence respective du tribunal de 1ère instance et celle du tribunal de commerce dans le cadre d'actions en responsabilité intentées par des curateurs à l'encontre d'administrateurs ou de gérants de sociétés faillies.

Partant de ce constat à la portée limitée, il souhaite que le tribunal de commerce soit toujours compétent lorsqu'une société commerciale est partie à un litige et ce, quel que soit le fondement de la demande ou la qualité des parties.

Pour ce faire, l'auteur propose d'insérer les mots curateurs, gérants et tiers dans le libellé de l'article 574, 1°, du Code judiciaire de manière à ce que cette

De vertegenwoordiger van de minister is van oordeel dat deze argumentatie het kader van het wetsvoorstel overstijgt en een debat ten gronde over de samenstelling van die rechtbanken veronderstelt.

Het is overigens niet zozeer de hoedanigheid van curator of bestuurder/zaakvoerder als zodanig die de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel zou bepalen, maar veeleer het feit dat het gaat om een geschil ter zake van een handelsvennootschap.

Ten slotte mag de verhouding tussen de curatoren en de rechters-commissarissen niet verkeerd worden voorgesteld. De rechters-commissarissen oefenen toezicht uit op de wijze waarop het faillissement wordt beheerd.

Daarbij aansluitend onderstreept *de indiener van het wetsvoorstel* het belang van de expertise van de rechtbanken van koophandel, bijvoorbeeld om in het kader van artikel 35, 6°, van de vennootschappenwet te oordelen over de vraag of het maatschappelijk kapitaal bij de oprichting kennelijk ontoereikend was voor de normale uitoefening van de voorgenomen bedrijvigheid over ten minste twee jaar.

Een lid stelt voor om naar aanleiding van deze wetswijziging ook uitdrukkelijk de geschillen tussen de vennootschap en de beheerders te vermelden. De bepaling wordt nu reeds in die zin uitgelegd dat die geschillen daaronder begrepen zijn.

*
* * *

Op de vergadering van 17 december 1998 deelt *de vertegenwoordiger van de minister* de onderstaande nota van de administratie van het ministerie van Justitie mee, waarin ook de door de minister gevraagde adviezen zijn samengevat.

«1. Grond en inhoud van het wetsvoorstel

De auteur van het wetsvoorstel is van oordeel dat grote onzekerheid heerst met betrekking tot de respectieve bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg en die van de rechtbank van koophandel in het kader van aansprakelijkheidsvorderingen die curatoren instellen tegen bestuurders of zaakvoerders van failliete vennootschappen.

Uitgaande van die vaststelling met beperkte draagwijdte wenst hij dat de rechtbank van koophandel steeds bevoegd is wanneer een handelsvennootschap partij is bij een geschil, zulks ongeacht de gegrondheid van het verzoek of de hoedanigheid van de partijen.

De auteur stelt daartoe voor in de tekst van artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek de woorden curatoren, zaakvoerders en derden op te nemen

disposition légale soit lue comme suit : «*Le tribunal de commerce connaît, même lorsque les parties ne sont pas commerçantes*» :

1° des contestations pour raison d' une société de commerce entre associés, entre administrateurs, entre administrateurs et associés, entre commissaires, entre commissaires et administrateurs ou associés, entre liquidateurs ou entre liquidateurs et associés, entre associés, administrateurs, commissaires ou liquidateurs et réviseurs d' entreprise, entre curateurs et administrateurs ou gérants, et entre tiers et administrateurs ou gérants;»

2. Synthèse des avis reçus

M. VEROUGSTRAETE souligne que la réforme serait probablement plus efficace si la modification se trouvait logée au sein de l'article 574, 2°, du Code judiciaire, de façon à s'assurer que ce soit bien le tribunal de la faillite qui connaisse l'ensemble des actions en responsabilité initiées par le curateur à l'encontre des administrateurs.

M. VEROUGSTRAETE semble par contre peu favorable à la compétence du tribunal de commerce en matière de litiges entre tiers et administrateurs, mais souhaite qu'il soit prévu que les différends entre administrateurs et commissaires au sursis lui soient dévolus.

Mme WINDEY se livre dans son courrier à une intéressante analyse de la problématique. Elle recommande de ne pas insérer le mot «curateur» dans le libellé de l'article 574, 1°, du Code judiciaire, mais de se contenter du mot «tiers».

En effet, l'objectif premier de la proposition de loi est de substituer à la compétence du tribunal civil celle du tribunal de commerce lorsque le curateur représentant les tiers-créanciers cite en responsabilité un administrateur, et que les éléments de solution du litige ne résident pas uniquement dans le droit particulier qui concerne le régime de la faillite¹. Point n'est donc besoin d'identifier nommément le curateur puisque dans ces cas de figure, il agit aux droits des tiers et que le litige n'a d'autres parties réelles que lesdits tiers et l'administrateur.

Mme WINDEY souhaite toutefois que la proposition de loi prenne également en compte les litiges entre liquidateurs et tiers, entre la société et ses ad-

¹ Un exemple d'une telle responsabilité dont les éléments de solution résident dans le droit particulier qui concerne le régime de la faillite, mais dont la base légale n'est pas logée au sein de la loi sur les faillites, est constitué par l'action en comblement de passif prévue à l'article 63ter des lois coordonnées sur les sociétés commerciales.

zodat de bepaling als volgt luidt : «*De rechtbank van koophandel neemt, zelfs wanneer partijen geen handelaar zijn, kennis*» :

1° van geschillen ter zake van een handelsvennootschap tussen vennoten, tussen beheerders, tussen beheerders en vennoten, tussen commissarissen, tussen commissarissen en beheerders of vennoten, tussen vereffenaars of tussen vereffenaars en vennoten, tussen vennoten, beheerders, commissarissen of vereffenaars en bedrijfsrevisoren, tussen curatoren en bestuurders of zaakvoerders, en tussen derden en bestuurders of zaakvoerders;»

2. Synthese van de ontvangen adviezen

De heer VEROUGSTRAETE onderstreept dat de hervorming waarschijnlijk doeltreffender zou zijn indien de wijziging zou aangebracht worden in artikel 574, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek zodat kan worden gewaarborgd dat wel degelijk de rechtbank die het faillissement behandelt, kennis neemt van alle aansprakelijkheidsvorderingen die de curator tegen de bestuurders instelt.

De heer VEROUGSTRAETE is er daarentegen geen voorstander ervan om de rechtbank van koophandel bevoegdheid te verlenen met betrekking tot geschillen tussen derden en bestuurders maar wenst dat bewijzingen tussen bestuurders en commissarissen inzake opschatting aan die rechtbanken worden toegewezen.

Mevrouw WINDEY maakt in haar brief een interessante analyse van de problematiek. Zij beveelt aan alleen het woord «derde» in de tekst van artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek op te nemen en niet het woord «curator».

De voornaamste doelstelling van het wetsvoorstel bestaat er immers in de bevoegdheid van de burgerlijke rechtbank te vervangen door die van de rechtbank van koophandel wanneer de curator die de derden-schuldeisers vertegenwoordigt, een aansprakelijkheidsvordering ten aanzien van een bestuurder instelt en de gegevens voor de oplossing van het geschil zich niet alleen bevinden in het bijzonder recht dat van toepassing is op het stelsel van het faillissement.¹

Mevrouw WINDEY wenst evenwel dat het voorstel van wet ook betrekking heeft op geschillen tussen vereffenaars en derden, tussen de vennootschap

¹ Een vordering tot aanzuivering van het passief omschreven in artikel 63ter van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen is een voorbeeld van een dergelijke aansprakelijkheid, waarbij de gegevens voor de oplossing van het geschil zich bevinden in het bijzonder recht dat van toepassing is op het stelsel van het faillissement, maar waarvan de wettelijke grondslag zich niet in de faillissementswet bevindt.

ministreurs et que les fondateurs puissent être attaques devant le tribunal de commerce dans tous les cas où les associés peuvent l'être.

3. Avis

I. Proposition de M. WILLEMS

a) l'insertion des mots : «entre curateurs et administrateurs ou gérants»

Les administrateurs ou gérants de sociétés commerciales n'acquièrent pas, par le seul exercice de leur fonction, la qualité de commerçant. C'est à ce titre que le tribunal civil de leur domicile est, à défaut de dispositions légales particulières, compétent pour connaître des actions intentées à leur encontre². L'exception prévue par l'article 574, 1° du Code judiciaire s'explique par l'existence d'une contestation «pour raison d'une société de commerce» entre les parties que l'article énonce³.

Le curateur a, quant à lui, un statut complexe car il représente aussi bien la société faillie que l'ensemble des créanciers de celle-ci⁴; ce qui détermine la compétence soit du tribunal de 1ère instance, soit celle du tribunal de commerce dans le cadre de l'action qu'il peut être amené à intenter contre un administrateur.

En effet, lorsque le curateur intente une action en responsabilité fondée sur le droit commun, cette action doit être introduite devant le tribunal civil si le curateur agit au nom des créanciers, et devant le tribunal de commerce s'il agit au nom de la société car ce cas de figure est assimilé à un litige entre associés et administrateurs.

Lorsque, comme c'est souvent le cas, il agit simultanément au nom de la société et au nom des créanciers, l'action doit être portée devant le tribunal civil du fait de la primauté de compétence qui est conférée par la loi à cette juridiction en cas de connexité⁵.

Une extension de la compétence *ratione personae* du tribunal de commerce en matière de litiges opposant les curateurs aux administrateurs est certes susceptible de regrouper de façon opportune l'ensemble des litiges qui sont susceptibles de naître entre ces personnes dans les mains d'une même juridiction.

en haar bestuurders, alsook dat de oprichters voor de rechtsbank van koophandel kunnen worden gebracht in alle gevallen waarin zulks geldt voor de vennoten.

3. Adviezen

I. Voorstel van de heer WILLEMS

a) invoeging van de woorden «tussen curatoren en bestuurders of zaakvoerders»

Bestuurders of zaakvoerders van handelsvennootschappen verkrijgen door de loutere uitoefening van hun ambt niet de hoedanigheid van handelaar. Bij gebreke van bijzondere wetsbepalingen terzake is dan ook de burgerlijke rechtsbank van hun woonplaats bevoegd om kennis te nemen van vorderingen die tegen hen worden ingesteld². De uitzondering omschreven in artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek is verantwoord door het bestaan van «geschillen ter zake van een handelsvennootschap» tussen partijen, waarvan het artikel gewag maakt³.

De curator bezit een complex statuut omdat hij zowel de gefailleerde vennootschap als het geheel van haar schuldeisers vertegenwoordigt⁴. Naargelang het geval is met betrekking tot de vordering die hij evenueel tegen een bestuurder moet instellen, ofwel de rechtsbank van eerste aanleg, ofwel de rechtsbank van koophandel bevoegd.

De curator moet aansprakelijkheidsvorderingen gegrond op het gemeen recht immers instellen bij de burgerlijke rechtsbank indien hij in naam van de schuldeisers optreedt en bij de rechtsbank van koophandel indien hij in naam van de vennootschap optreedt, aangezien dit laatste geval wordt gelijkgesteld met een geschil tussen vennoten en bestuurders.

Indien, zoals vaak het geval is, hij tegelijkertijd in naam van de vennootschap en in naam van de schuldeisers optreedt, moet de vordering bij de burgerlijke rechtsbank worden ingesteld aangezien de wet dit laatste gerecht bij samenhang van geschillen voorrang van bevoegdheid verleent⁵.

Een uitbreiding van de bevoegdheid *ratione personae* van de rechtsbank van koophandel inzake geschillen tussen curatoren en bestuurders biedt de mogelijkheid om op gepaste wijze geschillen welke tussen die personen kunnen ontstaan, bij hetzelfde gerecht samen te brengen.

2 Olivier RALET, *RESPONSABILITE DES DIRIGEANTS DE SOCIETES*, LARCIER, 1996, n°112, p.176; Ch. RESTEAU, *TRAITE DES SOCIETES ANONYMES*, Swynnen, 1982, n°1008, p.233.

3 Ch. RESTEAU, op cit., n°1005, p°232. FREDERICQ, *TRAITE*, n°363, p.575.

4 *ratio legis* des anciens articles 446 et 479 C.comm.

5 article 566 du Code judiciaire.

2 Olivier RALET, *RESPONSABILITE DES DIRIGEANTS DE SOCIETES*, LARCIER, 1996, nr. 112, blz. 176; Ch. RESTEAU, *TRAITE DES SOCIETES ANONYMES*, Swynnen, 1982, nr. 1008, blz. 233.

3 Ch. RESTEAU, op. cit., nr. 1005, blz. 232; FREDERICQ, *TRAITE*, nr. 363, blz. 575

4 *ratio legis* van de vroegere artikelen 446 en 479 van het Wetboek van Koophandel

5 artikel 566 van het Gerechtelijk Wetboek

Le service de droit commercial est favorable à un regroupement des litiges opposant les curateurs et les administrateurs de sociétés faillies au sein de l'aire de compétence du tribunal de commerce. Il faut cependant remarquer que les administrateurs ou gérants poursuivis peuvent avoir intérêt à voir l'affaire soumise au tribunal civil, qui se révèle parfois plus sensible à la défense des intérêts personnels des dirigeants poursuivis qu'aux intérêts d'ordre économique ou commercial que le curateur s'efforce de faire prévaloir.

En effet, dès la survenance de la faillite, le curateur est seul habilité à agir, d'une part, pour le compte de la société, en vertu du dessaisissement qui frappe le failli par application de l'article 16, alinéa 1er, de la loi sur les faillites et, d'autre part, pour le compte de la masse des créanciers si le dommage leur est commun.

Par ailleurs, par application de l'article 51, alinéa 1er, de cette même loi, les curateurs ont pour mission légale de rechercher et recouvrer toutes les sommes dues au failli, en ce compris celles dues par un administrateur à titre de réparation d'une violation de la loi ou des statuts.

Le litige qui se noue éventuellement entre le curateur et l'administrateur découle de la faillite et sans cette faillite il serait inconcevable. Il s'indique dès lors que l'examen de cette contestation soit dévolue au tribunal saisi de la faillite.

b) l'insertion des mots «entre tiers et administrateurs ou gérants»

- les motifs

Il faut constater que cette modification à l'article 574, § 1er, qui est proposée par M. WILLEMS est de nature à provoquer des bouleversements dont l'étenue dépasse celle qui serait nécessaire afin de réservé à la juridiction commerciale l'examen des litiges qui se sont noués entre curateurs et dirigeants de sociétés et qui procèdent de la faillite, cet événement tout à fait particulier, et terminal, de la vie d'une entreprise.

Sur ce point bien précis, il n'apparaît pas qu'il existe des inconvénients à ce point aigus qu'ils commanderaient une modification du Code judiciaire. Si tel était le cas, l'écho en aurait transparu dans les revues idoines.

La réflexion sur laquelle s'appuie cette partie de la proposition de loi ne semble pas nourrie par le souci de résoudre d'éventuels problèmes concrets de nature procédurale, mais plutôt par la volonté de transfor-

De dienst Handelsrecht is er voorstander van om geschillen tussen curatoren en bestuurders van gefailleerde vennootschappen te doen ressorteren onder de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel. Er moet evenwel worden opgemerkt dat de in rechte vervolgde bestuurders of zaakvoerders er belang bij kunnen hebben dat de zaak voor de burgerlijke rechtbank wordt gebracht omdat die soms gevoeliger is voor de verdediging van de persoonlijke belangen van de vervolgde bestuurders dan voor de belangen van economische of commerciële aard die de curator poogt te doen gelden.

Te rekenen van de faillietverklaring is alleen de curator gemachtigd om enerzijds voor rekening van de vennootschap op te treden, aangezien de gefailleerde overeenkomstig artikel 16, eerste lid, van de faillissementswet het beheer over zijn goederen verliest en anderzijds voor rekening van de gezamenlijke schuldeisers indien zij gemeenschappelijk schade lijden.

Overeenkomstig artikel 51, eerste lid, van dezelfde wet, hebben de curatoren de wettelijke opdracht om alle geldsommen, daaronder begrepen die verschuldigd door een bestuurder tot herstel van een overtreding van de wet of van de statuten, op te sporen en te innen.

Het geschil dat eventueel tussen de curator en de bestuurder ontstaat, vloeit voort uit het faillissement en zou zonder het faillissement ondenkbaar zijn. Het is dan ook raadzaam dat een dergelijk geschil wordt behandeld door de rechtbank die van het faillissement kennis neemt.

b) Invoeging van de woorden «tussen derden en bestuurders of zaakvoerders»

- gronden

Er moet worden vastgesteld dat de wijziging in artikel 574, 1°, voorgesteld door de heer WILLEMS, ingrijpende veranderingen teweegbrengt waarvan de omvang groter is dan nodig om aan de rechtbank van koophandel de behandeling toe te wijzen van geschillen die zijn ontstaan tussen curatoren en bestuurders van vennootschappen en die voortvloeien uit het faillissement, een uitzonderlijke gebeurtenis die het bestaan van een onderneming beëindigt.

De ongemakken lijken in dit verband niet van die aard te zijn dat zij een wijziging van het Gerechtelijk Wetboek vereisen. Indien zulks het geval was, zou daarvan in de vaktijdschriften gewag zijn gemaakt.

De reflectie waarop dit gedeelte van voorstel van wet is gegrond, blijkt niet te zijn ingegeven door de bezorgdheid om eventuele concrete problemen van procedurele aard op te lossen, maar veeleer door de

mer le tribunal de commerce en une grande juridiction des affaires et, sans doute, de résorber une partie de l'arriéré judiciaire propre au tribunal civil par un mécanisme de vases communicants.

- les conséquences

Le service de droit commercial s'interroge toutefois sur une des conséquences de l'insertion du mot «tiers» dans le libellé de l'article 574, 1°, du Code judiciaire. Il peut en effet être légitime de nourrir des doutes sur le bien-fondé d'une réforme par laquelle des tiers-demandeurs sans *affectio societatis*, ne participant en aucune manière à la gestion ou au contrôle d'une société, et se trouvant pour certains dépourvus même de la qualité de commerçant devraient être distraits du juge civil dès lors qu'un litige naît entre ces personnes et un administrateur.

Il semble en effet que l'esprit de cette disposition dérogatoire de compétence est de soumettre au tribunal de commerce les «contestations pour raison d'une société de commerce» entre les personnes qui participent d'une quelconque manière à la vie sociétale.

Il nous paraît cependant dans la logique des choses de soumettre au tribunal de commerce les litiges intéressant la vie, l'administration et la liquidation des sociétés commerciales, d'éminents auteurs l'ayant souligné avant nous⁶, mais seulement ceux présentant un lien suffisant avec le fonctionnement de la société.

Etant donné que le litige dévolu à la compétence du tribunal de commerce devra s'être noué entre le tiers et un administrateur, et non entre ledit tiers et la société elle-même, le service de droit commercial croit pouvoir affirmer que la compétence réservée des autres juridictions, et notamment du tribunal du travail, ne devrait courir de danger.

En effet, une contestation portant sur l'existence d'un contrat de travail, sur le montant d'une rémunération, une action en paiement d'un salaire, ne peut se nouer qu'entre le tiers et la société, et non entre ledit tiers et l'administrateur de cette société. La compétence du tribunal de commerce sera dès lors exclue dans ces cas de figure.

Si le dommage résulte d'une faute de l'administrateur d'une société, et que la réparation en est demandée par le tiers sur base de la législation sociale, telle que la loi du 12 avril 1965 concernant la protection

wil om de rechbank van koophandel om te vormen tot een groot zakengerecht en ongetwijfeld een gedeelte van de gerechtelijke achterstand bij de burgerlijke rechbank weg te werken door een mechanisme van zogenaamde «communicerende vaten».

- gevolgen

De dienst Handelsrecht heeft evenwel vragen bij een van de gevolgen van de invoeging van het woord «derden» in de tekst van artikel 574, 1°, van het Rechtelijk Wetboek. Er kan immers terecht twijfel bestaan omtrent de gegrondheid van een hervorming waarbij vorderingen ingesteld door derden zonder *affectio societatis*, die op generlei wijze aan het beheer of aan de controle van een vennootschap deelnemen en die in bepaalde gevallen zelfs niet de hoedanigheid van handelaar bezitten, worden ontrokken aan de burgerlijke rechter, wanneer tussen die personen en de bestuurder een geschil ontstaat.

Het blijkt immers dat volgens de geest van deze afwijkende bepaling inzake bevoegdheid «geschillen ter zake van een handelsvennootschap» tussen personen die op enigerlei wijze aan het bestaan van de vennootschap deelnemen, aan de rechbank van koophandel moeten worden voorgelegd.

Het lijkt ons evenwel logischer geschillen die betrekking hebben op het bestaan, het bestuur en de vereffening van handelsvennootschappen, voor te leggen aan de rechbank van koophandel, hetgeen eminente auteurs reeds voor ons hebben gesteld⁶. Het zou hierbij alleen gaan om geschillen die een voldoende betekenisvolle band met de werking van de vennootschap vertonen.

Aangezien de geschillen waarvoor de rechbank van koophandel bevoegd is, moeten zijn ontstaan tussen de derde en een bestuurder en niet tussen voornoemde derde en de vennootschap zelf, is de dienst Handelsrecht van oordeel dat de bevoegdheid van andere gerechten, inzonderheid van de arbeidsrechbank, niet in het gedrang komt.

Betwistingen inzake het bestaan van een arbeidsovereenkomst, het bedrag van een vergoeding, een vordering tot betaling van een salaris, kunnen slechts onstaan tussen de derde en de vennootschap en niet tussen voornoemde derde en de bestuurder van die vennootschap. De rechbank van koophandel is in dergelijke gevallen dan ook niet bevoegd.

Indien de schade voortvloeit uit een fout van de bestuurder van een vennootschap en het herstel ervan wordt gevorderd door de derde op grond van de sociale wetgeving, zoals de wet van 12 april 1965 be-

⁶ FREDERICQ, L., *PRECIS DE DROIT COMMERCIAL*, 1970, p.16.

⁶ FREDERICQ, L., *PRECIS DE DROIT COMMERCIAL*, 1970, blz. 16.

de la rémunération des travailleurs, ou exclusivement sur base de l'article 1382 du Code civil, le litige ne pourra être qualifié de « contestation pour raison d'une société de commerce» et échappera encore à l'examen du tribunal de commerce.

En raison de ses craintes concernant une possible atteinte à la compétence du tribunal du travail, le service de droit commercial avait exprimé dans une précédente note ses vives réserves au sujet de l'insertion du mot «tiers» dans le libellé de l'article 574, 1°, du Code judiciaire.

Cette crainte était, et reste, nourrie par le commentaire contenu au deuxième paragraphe de la page 3 de l'exposé des motifs de la proposition de loi, qui dit que: «... *dans les contestations dans lesquelles les sociétés commerciales sont parties, le tribunal de commerce est la juridiction qui est le plus à même d'apprécier les demandes, quel que soit leur fondement juridique et quelle que soit la qualité de ceux qui ont fait la demande ou au nom de qui elle a été faite.*».

Une telle extension du champ de la compétence du tribunal de commerce à tous les litiges dans lesquels les sociétés commerciales sont parties n'est pas souhaitable. Il est toutefois opportun d'étendre la compétence du tribunal de commerce à l'ensemble des litiges qui concernent à un degré suffisant lesdites sociétés à objet commercial.

Dès lors que, comme il a été remarqué *supra*, le texte de la proposition de loi circonscrit la compétence du tribunal de commerce aux litiges opposant les tiers aux administrateurs *ex officio*, le service de droit commercial estime judicieux le contenu de cette réforme.

En ce qui concerne l'insertion du mot «gérants» dans le libellé de l'article 574, 1°, du Code judiciaire, le service de droit commercial n'y est pas opposé. Actuellement, les juridictions de fond interprètent de manière extensive le terme «administrateurs» pour se déclarer compétentes lorsqu'elles sont saisies d'un litige pour raison d'une société de commerce lorsque l'une des parties, ou l'ensemble de celles-ci, se trouvent pourvues de la qualité de gérant. Cet ajout peut toutefois se justifier pour des motifs de clarté et de sécurité.

II. — Les suggestions de Mme WINDEY

a) La mention spéciale de la «société»

Mme WINDEY suggère que le libellé de l'article 574, 1°, vise dorénavant expressément les contesta-

treffende de bescherming van het loon der werknemers, of uitsluitend op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, kan het geschil niet worden omschreven als een «geschil ter zake van een handelsgenootschap» en wordt het zodoende ook niet door de rechtbank van koophandel behandeld.

De dienst Handelsrecht heeft wegens zijn vrees omtrent een eventuele aantasting van de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank in een vorige nota ernstig voorbehoud gemaakt ten aanzien van de invoeging van het woord «derde» in de tekst van artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek.

Deze vrees was en blijft gevoed door het commentaar geformuleerd in de tweede paragraaf van bladzijde 3 van de memorie van toelichting bij het voorstel van wet, waarin wordt gesteld dat «*inzake geschillen waarbij handelsgenootschappen zijn betrokken, de rechtbank van koophandel de meest aangewezen rechtbank is om de vorderingen te beoordelen, wat ook de rechtsgrond ervan is of wat ook de hoedanigheid is van degene die de vordering instelt of namens wie zij wordt ingesteld.*

Het is niet wenselijk de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel uit te breiden tot alle geschillen waarbij handelsgenootschappen partij zijn. Het is evenwel gepast om de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel uit te breiden tot alle geschillen die in voldoende mate betrekking hebben op zogenaamde vennootschappen met een commercieel doel.

Wanneer, zoals reeds is opgemerkt, de tekst van het wetvoorstel de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel beperkt tot geschillen tussen derden en bestuurders *ex officio*, is de dienst Handelsrecht van oordeel dat de hervorming als verstandig kan worden beschouwd.

De dienst Handelsrecht is niet tegen de invoeging van het woord «zaakvoerders» in de tekst van artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek. De gerechten die de zaak ten gronde behandelen geven thans een ruime uitlegging aan het woord «bestuurder» teneinde zich bevoegd te verklaren wanneer een geschil ter zake van een handelsgenootschap bij hen aanhangig wordt gemaakt en een van de partijen of alle partijen de hoedanigheid van zaakvoerder bezitten. Met het oog op de nodige duidelijkheid en veiligheid kan een dergelijke toevoeging evenwel worden verantwoord.

II. — Suggesties van mevrouw WINDEY

a) Bijzondere vermelding van de term «vennootschap»

Mevrouw WINDEY stelt voor dat de tekst van artikel 574, 1°, voortaan uitdrukkelijk betrekking heeft

tions «entre la société et ses administrateurs ou gérants». Elle souhaite par là-même couler en force de loi l'interprétation de la jurisprudence qui assimile la société à un associé⁷.

Il semble paradoxal que Mme WINDEY, qui recommande plus avant dans son courrier de ne pas viser expressément le curateur au motif que la jurisprudence unanime le considère comme un tiers lorsqu'il agit aux droits de la masse et qu'il convient dès lors de s'y référer, estime par la suite ne pas accepter l'enseignement de cette jurisprudence qui assimile la société à un associé au regard notamment de l'application de l'article 574, 1°, du Code judiciaire.

En outre, si acceptant cet enseignement comme justification de cette modification de la loi, l'on se borne à ne viser expressément que les litiges entre la société et ses administrateurs, faudra-t-il dorénavant soustraire de la compétence du tribunal de commerce les litiges entre la société et ses associés, tels que les actions en versement de fonds appelés, intentés contre les souscripteurs de titres ?

Le service de droit commercial considère sur ce point qu'il vaut mieux s'en tenir à l'interprétation existante, unanimement partagée par la jurisprudence et la doctrine⁸. Cette solution présente en outre le mérite d'éviter de trop surcharger l'article 574, 1°, du Code judiciaire.

b) La prise en compte des actions mettant en cause les fondateurs

Par application de l'article 35 des lois sur les sociétés commerciales, coordonnées le 30 novembre 1935, les fondateurs sont responsables solidairement envers les intéressés, malgré toute stipulation contraire :

2° de toute la partie du capital qui ne serait pas valablement souscrite ainsi que de la différence éventuelle entre le capital minimum requis par l'article 29 des lois coordonnées sur les sociétés commerciales et le montant des souscriptions, ils en sont de plein droit réputés souscripteurs;

3° de la libération effective du capital minimum visé à l'article 29, § 1er, de la libération effective jus-

op betwistingen «tussen de vennootschap en haar bestuurders of zaakvoerders». Zij wenst daartoe aan de uitlegging waarbij in de rechtspraak de vennootschap wordt gelijkgesteld met een vennoot⁷, kracht van wet te verlenen.

Het lijkt paradoxaal dat mevrouw WINDEY, die hoger in haar brief aanbeveelt om de curator niet uitdrukkelijk te vermelden omdat hij in de rechtspraak unaniem als een derde wordt beschouwd wanneer hij rechtens alle schuldeisers optreedt en derhalve naar die rechtspraak moet worden verwezen, vervolgens van oordeel is de uitlegging van de rechtspraak waarin de vennootschap met een vennoot wordt gelijkgesteld niet te aanvaarden, inzonderheid wanneer artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek wordt toegepast.

Ingeval deze uitlegging als verantwoording voor voornoemde wetswijziging wordt aanvaard, worden daardoor alleen uitdrukkelijk geschillen tussen de vennootschap en haar bestuurders beoogd. Moet in dat geval aan de rechtbank van koophandel de bevoegdheid worden ontnomen om kennis te nemen van geschillen tussen de vennootschap en haar vennoten, zoals bijvoorbeeld vorderingen tot storting van de verlangde geldmiddelen ingesteld tegen inschrijvers op effecten ?

De dienst Handelsrecht is in dit verband van oordeel dat het beter is de bestaande interpretatie te handhaven die zowel in de rechtspraak als in de rechtsleer wordt gehuldigd⁸. Die oplossing biedt bovendien het voordeel dat niet teveel een beroep wordt gedaan op artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek.

b) In aanmerking nemen van vorderingen ingesteld tegen oprichters

Overeenkomstig artikel 35 van de wetten op de handelsvennootschappen gecoördineerd op 30 november 1935 zijn de oprichters jegens de belanghebbenden, niettegenstaande elk daarmee strijdig beding, hoofdelijk gehouden :

2° voor het volle gedeelte van het maatschappelijk kapitaal waarvoor niet op geldige wijze is ingeschreven, alsmede voor het eventuele verschil tussen het minimumkapitaal vereist bij artikel 29 van voornoemde wetten en het geplaatste bedrag; zij worden van rechtswege als inschrijvers ervan beschouwd;

3° tot werkelijke storting van het in artikel 29, §1, bepaalde minimumkapitaal, tot werkelijke stor-

7 voir notamment à ce sujet: FREDERICQ, L., *op cit*, t. I, n° 325, p. 504.

8 FREDERICQ, *op cit*, t. I, n° 325, p. 504.

7 Zie in dit verband inzonderheid : FREDERICQ, L., *op. cit.* deel I, nr. 325, blz. 504.

8 FREDERICQ, L., *op. cit.* deel I, nr. 325, blz. 504.

qu'à concurrence d'un quart des actions ainsi que de la libération intégrale dans un délai de cinq ans des actions correspondant en tout ou en partie à des apports en nature;

4° de la réparation du préjudice, qui est une suite immédiate et directe, soit de la nullité de la société prononcée par application de l'article 13ter, soit de l'absence ou de la fausseté des énonciations prescrites par les articles 30, 32 et 34 dans l'acte ou le projet d'acte de société et dans les souscriptions, soit de la surévaluation manifeste des apports ne consistant pas en numéraire.

Ceux qui ont pris un engagement pour des tiers, soit comme mandataire, soit en se portant fort, sont réputés personnellement obligés, s'il n'y a pas mandat valable ou si l'engagement n'est pas ratifié dans les deux mois de stipulation; ce délai est réduit à quinze jours si les noms des personnes, pour lesquelles la stipulation a été faite, ne sont pas indiqués. Les fondateurs sont solidairement tenus de ces engagements;

5° des engagements pris par les incapables;

6° des engagements de la société dans une proportion fixée par le juge, en cas de faillite, prononcée dans les trois ans de la constitution, si le capital social était, lors de la constitution, manifestement insuffisant pour assurer l'exercice normal de l'activité projetée pendant une période de deux ans au moins.

Mme WINDEY relève avec raison que la compétence spéciale des tribunaux de commerce pour connaître des actions fondées sur l'article 35 des lois coordonnées sur les sociétés commerciales, bien qu'admise par la Cour de cassation depuis un arrêt de 1929⁹, fait l'objet d'une controverse en doctrine¹⁰.

Il faut constater que les actions en responsabilité initiées à l'encontre des fondateurs et leur résultat intéressent au plus haut point la vie sociale, ce qui justifie que ces litiges soient dévolus au tribunal de commerce. Le service de droit commercial considère en effet que ce type de contestation présente bien souvent des aspects qui dépassent le seul enjeu pécuniaire et touche également aux relations entre les divers acteurs qui participent ou ont participé à la vie sociale.

9 Cass., 10 janvier 1929, Pas., 1929, I, p. 55.

10 Voir les références citées à la page 7 du courrier de Madame WINDEY.

ting van een vierde op de aandelen, alsmede tot volstorting binnen vijf jaar van de aandelen die geheel of ten dele overeenstemmen met inbreng in natura;

4° tot vergoeding van de schade die het onmiddellijk en rechtstreeks gevolg is, hetzij van de nietigheid van de vennootschap uitgesproken op grond van artikel 13ter, hetzij van het ontbreken of de onjuistheid van de bij de artikelen 30, 32 en 34 voorgeschreven vermeldingen in de akte of in het ontwerp van akte van vennootschap en in de inschrijvingsbiljetten, hetzij van de kennelijke overwaardering van niet-geldelijke inbreng.

Zij die een verbintenis voor derden hebben aangegaan, hetzij als lasthebber, hetzij door zich voor hen sterk te maken, worden geacht persoonlijk verbonden te zijn, indien er geen geldige lastgeving bestaat of indien de verbintenis niet is bekraftigd binnen twee maanden nadat ze is aangegaan; deze termijn wordt verminderd tot vijftien dagen, indien de namen van de personen voor wie de verbintenis is aangegaan, niet zijn aangegeven. De oprichters zijn hoofdelijk gehouden tot nakoming van die verbintenissen;

5° tot nakoming van de verbintenissen aangegaan door onbekwamen;

6° voor de verbintenissen van de vennootschap, naar een verhouding die de rechter vaststelt, in geval van faillissement, uitgesproken binnen drie jaar na de oprichting, indien het maatschappelijk kapitaal bij de oprichting kennelijk ontoereikend was voor de normale uitoefening van de voorgenomen bedrijvigheid over ten minste twee jaar.

Mevrouw WINDEY merkt terecht op dat de bijzondere bevoegdheid van de rechtbanken van koophandel om kennis te nemen van vorderingen gegrond op artikel 35 van de gecoördineerde wetten op de handelvennootschappen weliswaar is toegestaan door het Hof van Cassatie sedert een arrest van 1929⁹, maar in de rechtsleer tot controverse heeft geleid¹⁰.

Er moet worden vastgesteld dat de aansprakelijkheidsvorderingen tegen oprichters en het resultaat ervan van uitermate groot belang zijn voor het bestaan van de vennootschap en het is dan ook verantwoord dat dergelijke geschillen worden toegewezen aan de rechtbank van koophandel. De dienst Handelsrecht is immers van oordeel dat dergelijke geschillen vaak betrekking hebben op aspecten die de financiële kant van de zaak te boven gaan en eveneens verband houden met de relaties tussen de verschillende actoren terzake, die aan het bestaan van de vennootschap deelnemen of hebben deelgenomen.

9 Cass., 10 januari 1929, Pas., 1929, I, blz. 55.

10 Zie de verwijzingen op bladzijde 7 van het schrijven van mevrouw WINDEY.

Le résultat de ces litiges est également parfois susceptible de modifier l'équilibre des participations qui s'est instauré au sein de la société. A ce titre, il s'indique que la compétence du tribunal de commerce, toujours tempérée par le critère «pour raison d'une société de commerce», soit expressément étendue aux contestations entre fondateurs et entre fondateurs et associés ou tiers.

c) Les actions entre liquidateurs et tiers

Le service de droit commercial considère également comme souhaitable que les litiges entre liquidateurs et tiers soient dévolus au tribunal de commerce. Les juridictions commerciales sont en effet mieux rompues que le tribunal civil à régler l'ensemble des différends qui pourraient naître de la liquidation d'une société commerciale.

III. — La suggestion de M.VEROUGSTRAETE

M. VEROUGSTRAETE estime opportun, afin de s'aligner sur la solution retenue pour la problématique des curateurs, que le tribunal de commerce soit également compétent pour connaître des litiges entre commissaires au sursis et administrateurs. Toutefois, le service de droit commercial avoue avoir des difficultés à comprendre le bien-fondé de cette suggestion.

Il a en effet été constaté que, en ce qui concerne les contestations entre curateurs et administrateurs, la modification législative avait pour but de résoudre problème particulier qui se pose lorsque le curateur agit aux droits de la masse des créanciers, c'est-à-dire de tiers non visés actuellement par le libellé de l'article 574, 1°, du Code judiciaire.

Or, nous savons que, dans le cadre de sa mission légale, le commissaire au sursis ne représente jamais les créanciers du débiteur concordataire. Sa mission peut se résumer¹¹ à ces quelques verbes: contrôler, informer (le tribunal, les créanciers et les travailleurs), surveiller et éventuellement réaliser le transfert de l'entreprise.

Il est même exclu que le commissaire au sursis représente pleinement le commerçant concordataire. Il n'existe en effet pas de désaisissement en matière de concordat judiciaire.

Het resultaat van dergelijke geschillen kan soms eveneens ertoe leiden dat het evenwicht op het stuk van de deelneming in de vennootschap wordt gewijzigd. In dit verband is het raadzaam de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel, die steeds wordt beperkt door het criterium «ter zake van een handelsvennootschap» uitdrukkelijk wordt uitgebreid tot geschillen tussen oprichters en tussen oprichters en vennoten of derden.

c) Geschillen tussen vereffenaars en derden

De dienst Handelsrecht acht het eveneens wenselijk dat geschillen tussen vereffenaars en derden aan de rechtbank van koophandel worden toegewezen. Die rechtbanken zijn immers beter uitgerust dan de burgerlijke rechtbanken om geschillen te regelen die uit de vereffening van een handelsvennootschap kunnen voortvloeien.

III. — Suggestie van de heer VEROUGSTRAETE

Teneinde in overeenstemming te zijn met de oplossing gegeven aan de problematiek betreffende de curatoren, acht de heer VEROUGSTRAETE het wenselijk dat de rechtbank van koophandel eveneens bevoegd is om kennis te nemen van geschillen tussen commissarissen inzake opschoring en bestuurders. De dienst Handelsrecht heeft evenwel moeite om de gegrondheid van dat voorstel te begrijpen.

De dienst heeft immers met betrekking tot geschillen tussen curatoren en bestuurders vastgesteld dat de wetswijziging ertoe strekte het bijzondere probleem op te lossen dat zich voordoet wanneer de curator optreedt ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers, te weten van derden die thans niet bedoeld zijn in de tekst van artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek.

Het is evenwel geweten dat de commissaris inzake opschoring in het kader van zijn wettelijke opdracht nooit de schuldeisers vertegenwoordigt van de schuldenaar die het gerechtelijk akkoord heeft aangevraagd. Zijn opdracht kan als volgt worden samengevat¹¹: de overdracht van de onderneming controleren, de rechtbank, de schuldeisers en de werknemers daarvan in kennis stellen, daarop toezicht uitoefenen en de overdracht eventueel tot stand brengen.

Het is zelfs uitgesloten dat de commissaris inzake opschoring de handelaar die het gerechtelijk akkoord heeft aangevraagd, ten volle vertegenwoordigt. Met betrekking tot het gerechtelijk akkoord bestaat immers geen verlies van beheer.

11 Voir notamment les articles 15, 19, 26, 27 et 29 de la loi du 17 juillet 1997 relative au concordat judiciaire.

11 Zie inzonderheid de artikelen 15, 19, 26, 27 en 29 van de wet van 17 juli 1997 betreffende het gerechtelijk akkoord.

Conformément à l'article 15, § 1er, alinéa 3, de la loi relative au concordat judiciaire, le tribunal de commerce peut décider que le débiteur ne peut accomplir des actes d'administration ou de disposition sans l'autorisation du commissaire au sursis. Cette disposition n'organise aucunement de représentation légale, mais plutôt une forme de tutelle.

Il semble donc que l'ensemble des litiges dans lesquels seront parties les commissaires au sursis soient pleinement appréhendés par le libellé de l'article 574, 2°, du Code judiciaire, ce qui garantit dès lors en la matière la compétence exclusive du tribunal de commerce saisi du concordat.

IV. — Conclusion

Au terme de cette note, l'administration croit pouvoir recommander à Monsieur le Ministre les positions suivantes:

La modification législative doit s'assurer que le tribunal de commerce soit compétent pour connaître des contestations dans lesquelles les sociétés commerciales sont suffisamment concernées. Il convient au contraire de rejeter, comme étant excessives et dangereuses, les modifications qui viseraient à rendre le tribunal de commerce toujours compétent dès lors qu'une société commerciale est partie à un litige.

Il est opportun de prévoir la compétence du tribunal de commerce saisi de la faillite d'une société commerciale lorsque, dans le cadre et à l'occasion de ladite faillite, le curateur intente aux droits des créanciers une action à l'encontre des administrateurs ou gérants de la société. L'administration considère que cette compétence particulière du tribunal de commerce se trouverait mieux logée à l'article 574, 2°, du Code judiciaire, plutôt qu'à l'article 574, 1°, de ce même Code.

En effet, la contestation dont il s'agit s'inscrit plus dans le domaine de la faillite que dans celui des contestations «pour raison d'une société de commerce».

Toutefois, il faut remarquer que les éléments de solution d'une action en responsabilité initiée par le curateur sur base de dispositions des lois coordonnées sur les sociétés commerciales ne paraissent pas résider dans le droit particulier qui concerne le régime de la faillite. Il faudra dès lors trouver une solution de texte afin d'amarrer ce type de contestation à la compétence du tribunal de la faillite.

Overeenkomstig artikel 15, § 1, derde lid, van de wet betreffende het gerechtelijk akkoord, kan de rechbank van koophandel beslissen dat de schuldeenaar geen daden van bestuur of beschikking mag verrichten zonder machtiging van de commissaris inzake opschorting. Die bepaling regelt geenszins de wettelijke vertegenwoordiging, maar veeleer een vorm van voogdij.

Het blijkt derhalve dat alle geschillen waarbij de commissarissen inzake opschorting partij zijn, volledig zijn bedoeld in de tekst van artikel 574, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, hetgeen tot gevolg heeft dat de rechbank van koophandel die kennis neemt van het gerechtelijk akkoord, uitsluitend bevoegd is.

IV. — Besluit

Tot slot van deze nota meent de administratie de minister de volgende standpunten te kunnen aanbevelen :

De wetswijziging moet waarborgen dat de rechbank van koophandel bevoegd is om kennis te nemen van betwistingen waarbij handelsvennootschappen op voldoende wijze zijn betrokken. Daarentegen moeten wijzigingen die erop zijn gericht de rechbank van koophandel altijd bevoegdheid te verlenen wan-ner een handelsvennootschap partij is in een geding, als buitensporig en gevvaarlijk worden beschouwd en derhalve worden verworpen.

Het is raadzaam erin te voorzien dat de rechbank van koophandel die kennis neemt van het faillissement van een handelsvennootschap, bevoegd is wan-ner de curator in het kader en naar aanleiding van dat faillissement ten behoeve van de rechten van de schuldeisers een vordering instelt tegen bestuurders of zaakvoerders van de vennootschap. De admini-stratie is van oordeel dat deze bijzondere bevoegd-heid van de rechbank van koophandel beter kan worden vastgesteld in artikel 574, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek dan in artikel 574, 1°, ervan.

De betrokken geschillen behoren immers veeleer tot het domein van de faillissementen dan tot dat van geschillen «ter zake van een handelsvennootschap».

Er moet evenwel worden opgemerkt dat de elemen-ten tot beslechting van een aansprakelijkheids-vordering die een curator instelt op grond van de be-palingen van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen blijkbaar niet worden ge-boeden door het bijzonder recht tot regeling van fail-lissementen. In de tekst moet dan ook een oplossing worden gevonden teneinde dergelijke geschillen te doen ressorteren onder de bevoegdheid van de rech-bank die kennis neemt van het faillissement.

Il est pareillement souhaitable d'inscrire dans le champ de la compétence du tribunal de commerce les litiges entre administrateurs «pour raison d'une société de commerce». Une insertion serait dès lors opérée à l'article 574, 1°, du Code judiciaire.

Il n'est pas contre pas utile de viser expressément les actions entre la société et ses administrateurs. L'interprétation de la jurisprudence qui assimile la société à un associé est admise unanimement et ne soulève aucune controverse en doctrine.

L'administration recommande à monsieur le ministre de se rallier à la suggestion de Mme WINDEY qui consiste à rendre le tribunal de commerce compétent en matière de litiges «pour raison d'une société de commerce» entre fondateurs et entre fondateurs et associés ou tiers.»

Les contestations «pour raison d'une société de commerce» entre liquidateurs et tiers doivent également, par identité de motifs, ressortir à la compétence du tribunal de commerce.»

*
* * *

En dépit de la suggestion faite ci-dessus d'adapter plutôt l'article 574, 2°, du Code judiciaire, *M. Willem*s maintient qu'il est préférable de modifier l'article 574, 1°. En effet, tous les cas ne satisfont pas aux conditions de l'article 574, 2°, dès lors que des litiges peuvent survenir entre la société et ses administrateurs en dehors de toute faillite.

III. — AMENDEMENTS

Compte tenu des observations formulées au cours de la discussion et des suggestions contenues dans la note précitée, *M. Willem*s présente l'*amendement n° 1* (Doc. n° 939/2), qui est cependant remplacé par l'*amendement n° 3* du même auteur (Doc. n° 939/3).

*M. Willem*s présente également un *amendement n° 2* (Doc. n° 939/3) tendant à modifier l'article 1er afin de requalifier la proposition et de la faire relever de la procédure prévue à l'article 77 de la Constitution.

Un membre fait observer que l'interprétation extensive de l'article 77 n'est pas partagée par tous. Dès lors qu'elle règle la compétence des tribunaux, la proposition de loi ne concerne pas, à proprement parler, l'organisation des cours et tribunaux.

Bovendien is het wenselijk geschillen tussen bestuurders «ter zake van een handelsvennootschap» onder de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel te doen ressorteren. Daartoe moet een bepaling in artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek worden ingevoegd.

Het is daarentegen niet nuttig dat daarbij uitdrukkelijk geschillen tussen de vennootschap en haar bestuurders worden bedoeld. De uitlegging in de rechtspraak op grond waarvan de vennootschap wordt gelijkgesteld met een vennoot, is algemeen aanvaard en geeft in de rechtsleer geen aanleiding tot controverse.

De administratie doet aan de minister de aanbeveling zich aan te sluiten bij het voorstel van mevrouw WINDEY dat erin bestaat de rechtbank van koophandel bevoegd te maken voor geschillen «ter zake van een handelsvennootschap» tussen oprichters en tussen oprichters en vennoten of derden.

Om dezelfde redenen moeten geschillen «ter zake van een handelsvennootschap» tussen vereffenaars en derden eveneens tot de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel behoren.»

*
* * *

*De heer Willem*s blijft in weervil van de hierboven gedane suggestie om eerder artikel 574, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek aan te passen, van oordeel dat het beter is uit te gaan van artikel 574, 1°. Niet alle gevallen beantwoorden aan de vereisten van artikel 574, 2°. Er kunnen immers geschillen tussen de vennootschap en bestuurders ontstaan buiten enig faillissement.

III. — AMENDEMENTEN

Rekening houdend met de tijdens de besprekking gemaakte opmerkingen en met de suggesties vervat in de hierboven aangehaalde nota dient *de heer Willem*s een *amendement nr. 1* in (Stuk nr. 939/2), dat evenwel wordt vervangen door *amendement nr. 3* van hetzelfde lid (Stuk nr. 939/3).

*De heer Willem*s dient tevens een *amendement nr. 2* in (Stuk nr. 939/3) waarbij wordt voorgesteld het wetsvoorstel te herkwalificeren als ressorterend onder de procedure van artikel 77 van de Grondwet.

Een lid wijst erop dat de extensieve interpretatie van artikel 77 niet door iedereen wordt gedeeld. Aangezien het wetsvoorstel de bevoegdheid van de rechtbanken regelt heeft het strikt genomen geen betrekking op de organisatie van de hoven en rechtbanken.

M. Willems présente enfin un *amendement n°4* (Doc. n° 939/3) tendant à insérer un article 3 qui vise à adapter l'article 628, 13°, du Code judiciaire, relatif à la compétence territoriale, en fonction des modifications apportées par l'amendement n° 3.

À l'exception d'un membre, qui maintient, à titre personnel, son opposition de principe à la proposition de loi, la sous-commission souscrit à ces amendements.

Le rapporteur;

Th. GIET

Le président,

D. VANDENBOSSCHE

De heer Willems dient ten slotte een *amendement nr. 4* in (Stuk nr. 939/3) tot invoeging van artikel 3, waarbij wordt voorgesteld artikel 628, 13°, van het Gerechtelijk Wetboek, dat betrekking heeft op de territoriale bevoegdheid, aan te passen aan de wijzigingen beoogd door amendement nr. 3.

De subcommissie steunt deze amendementen, op een lid na, dat persoonlijk zijn principieel bezwaar tegen het wetsvoorstel handhaaft.

De rapporteur;

De voorzitter;

Th. GIET

D. VANDENBOSSCHE